

Het F-boek: Feminisme van nu in woord en beeld

Keynote Philomena Essed

Toen ik van Anja, mede names Renée, een uitnodiging kreeg om iets te schrijven over actueel feminisme was ik meteen enthousiast. Enig!! Goed idee. *Good timing*. In een vervolg emailtje werd de titel genoemd: het F-boek....Hmm

Tja, wonende in de VS is F- gelijk aan het meest gebruikte vierletterige woord. En proef op de som, vorige week, etentje, vertelde ik aan twee vriendinnen dat ik naar Amsterdam ging voor de presentatie van een nieuw boek waaraan ik een bijdrage had geleverd. *The F-book*. Stilte. *"You know what that means?"* Vroeg ik? Giechel- giechel, gezichten van ongeloof, en dan in koor: *"F-ck"*.

Noooh! , F for Feminism!!

Het is mij een grote eer iets korts te mogen zeggen. Als leidraad neem ik Feminisme als acroniem, De F, de E etc, weet u ook gelijk waar het begint en eindigt.

F – De F van frouwlijk, lekker fout. Frouwlijk met een f waarom niet? Oud Nederlands geloof ik? Feministen hebben immers een andere praktijk, een ander beeld over vrouwen, over gender, over vrouwelijkheid. Frouwlijkheid met een sierlijke *f*, zoals *feminisme*. Maar wat die frouwlijkheid inhoudt is, net zo min als het begrip feminisme te vatten in één woord. Er is werkelijk voor iedereen wat wils in deze bundel: jongere, religieus, spiritueel, socialist, politica, artist, zeer klein budget, seculier, neoliberal, arts, bruinogig, academica, queer, krulharig, jurist, grootouder, stedeling, ga zo door – ze zijn in het F boek - allemaal feministen.

Uniek in dit boek is dat elk van de ruim 50 bijdragen een eigen feminismekleur heeft. Wat me zo van buiten bekeken opvalt is een anarchistische trekje: afwezigheid van leiderschap, er is beweging, maar wie bepaalt de koers? Wat ik hier lees is een trend van 'ik bepaal zelf wel wat mijn feminisme is'. Zeg maar, een zekere eigenzinnigheid.

Dit brengt ons op de letter E

De E – Eigenzinnige, eigengereide invulling van feminisme. Laten we een aantal auteurs via citaten met elkaar in gesprek brengen over wat hun eigen feminisme inhoudt: Voor de een is het een vrouwgericht feminisme. Ik citeer:

"compassie met het lot van vrouwen die beperkt worden in hun ontwikkeling en in hun mogelijkheid om hun leven vrij te kiezen. Dat is mijn feminisme"

Nou.. vrouwgericht? ... Zegt een ander:

"Mijn beroep is androgyn", dit is iemand in de kunst, die er dan aan toevoegt: "Ik had altijd wat moeite met het begrip 'feminisme'. Met betrekking tot kunst zei ik ooit dat het enige 'isme' dat ik wil omarmen 'eroticisme' is."

OK. Het seksuele vrijheid gericht feminisme. Ik citeer:

“De ene keer is het feministisch om te *twerken* in de club, terwijl het de volgende keer feministisch is om te weigeren mijn decolleté te tonen.”

Zo niet in de VS, waar seksuele preutsheid zich uit in een ware obsessie met blote borsten. Kijk maar naar de rode lopers van de Oscars en dergelijke, waar vrouwen zich hoogst acrobatisch in amper tepel bedekkende gewaden hullen en al die fotografen maar hopen dat het tepeldekseeltje zal gaan schuiven... En dat zijn vrouwen met duurbetaalde eigen beroepen ...

Toch hebben Nederlandse feministen zich wel laten inspireren door de VS, bijvoorbeeld in de jaren 80, de strijd tegen racisme. En in hun kielzog, Zwarte, bruine, Surinaams-Nederlandse, Turks-Nederlandse en andere meertalige, meerculturele, vrouwen.

Zegt een auteur:

“Ik ben een feministe die racisme even serieus neemt als seksisme”. Maar...voegt iemand anders eraan toe: feminisme “moet [wel] met humor en het moet leuk zijn”.

Er wordt zeker wel geprobeerd de lol er in te houden voor vrouwen in Nederland. Schrijft een auteur: “Je kunt tegenwoordig geen vrouwenblad meer openslaan zonder dat ons verteld wordt hoe je aan een mega super-de-luxe orgasme kunt komen”.

Tja de pret is natuurlijk over indien een heteroseksueel op-en-neer orgasme leidt tot ongewenste zwangerschap – Baas in eigen buik. Weet je nog wel?

Zegt een auteur: “Voor Nederlandse feministen zal abortus opnieuw op de agenda moeten komen.”

Maar effe eerlijk wezen Nederland is nog heilig vergeleken met de anti-abortus backlash in de VS, waar het momenteel in de staat Texas bijvoorbeeld bijna onmogelijk is geworden voor vrouwen om binnen redelijke reisafstand geholpen te worden bij ongewenste zwangerschap. Wordt maar gewoon moeder – **overigens de oudste en meest miskende vorm van leiderschap!**

Dit brengt ons naar de M.

M – Moederschap. Tot mijn grote verbazing ben ik zowat de enige die schrijft over het bijzondere feministische voorbeeld van mijn moeder. Een Feminisme boek zonder significant moederschap?? Heb ik wat gemist? Is het allemaal bestreden, gestreden en beklonken nu in NL? Geen keuze meer tussen moederschap en financiële onafhankelijkheid? Moe gepraat hierover? NL als kampioen vrouwen in een deeltijdbaan die vaak net niet genoeg gender gelijk salaris en zelfstandigheid oplevert? Of zijn NL vrouwen gewoon heel erg slim, vooral niet teveel ambitie, daar raak je toch alleen maar gestrest van?

Geen commentaar.

Laat ik hollen naar de I van internationaal. Het is werkelijk klasse te zien hoe wereldlijk het F-boek is. Als vanzelfsprekend denken velen als *global citizens*, inclusief openheid over armoede - en niet alleen buiten Nederland. Verwijzingen naar andere landen zijn vanzelfsprekend, menig feminist die daar spannend over schrijft.

N – Nederlands – is er iets typisch Néderlands? Moeilijk te zeggen als je het hebt over een gevarieerde groep. Maar wat gedacht van DIT unieke moment – hier en nu. Klein landje. In deze ruimte, donderdag 5 Maart 2015: sleutelfeministen, grootmoeders, moeders, kinderen en kleinkinderen van de feministische beweging in NL. EN velen kennen elkaar, zo vermoed ik, is werkelijk een historisch moment!

I – intergenerationeel – van 30-ers tot 90-ers, vooral veel 50-ers en 80-ers (geboortjaar) in het F-boek. “We moeten je leeftijd weten” las ik in het emailtje van een van de organisatoren. Ben ik helemaal niet meer gewend. Je leeftijd op je CV zetten is in de VS ongeveer als je *DigiD* nummer op internet zetten. In Nederland misschien minder dan in de VS de obsessie met ouder worden? Toch had ik anno 2015 minstens ook bijdragen verwacht over de verjongingsterreur, de plastische chirurgie met alle desastreuze gevolgen voor de kosten van de gehele gezondheidszorg, die vanuit de Noord én zuid Amerika naar Europa overwaait.

Brengt ons op de S.

Nee, niks de S van seks. De S van silicone.
Zijn we ongemerkt op weg van ‘Baas in eigen buik’ naar ‘Siliconen van gezicht tot kruis?’
Opletten Feministen!

We zijn er bijna, de M.

M- hoera. Mannen – pluim voor NL: een méér dan token stemgeluid van mannen, bijvoorbeeld over arbeidsethos en de prijs van privilege of het trauma van oorlogsdeelname.

Tenslotte de E – van evolutie.

Feminisme heeft een evolutie doorgemaakt: gedifferentieerd vrouwbeeld, met een f, is vanzelfsprekend. Maar de evolutie gaat ook *terugwaarts*. Zo merk ik tot mijn verbazing dat in een aantal bijdragen witte vrouwen weer blank zijn geworden, of nooit blank-af zijn weggeweest? Ja, in de VS is het *white women*. Soms weet ik niet eens meer welke taal ik lees. Nederlands? Engels? En dan gaat het in het F-boek ineens over vrouwen die *blank* zijn ... ??? O ja, blánk, dat 50-er jaren gevoel. Maar *blank* is empty, plain, bare, vertaald als recht toe recht aan, saai, leeg. Hmm. ‘t Is maar waar je voor kiest als woord om je huidskleur te omschrijven.

Pluim voor de redacteurs, dat zij het woord 'blanke' vrouwen niet hebben weg-geredigeerd, ook al is het wellicht niet hun taalgebruik. Dit maakt het F-boek ook buitengewoon authentiek, en belangrijker, een spanningsveld moet er zijn: belangenconflict, botsende perspectieven, maakt de beweging alleen maar krachtiger in het zoeken naar keuzen en doelen die iedereen in de eigen waarde laten. Zoals een andere stem uit het boek, een kunstenares, het zo mooi zegt:
"Via de taal van de verbeelding probeer ik het innerlijke dat gevangen zit in het uiterlijke lichaam, dat bepaald wordt door ras, gender en hiërarchie, te bevrijden. Dan kan er ruimte ontstaan waarbinnen de Ander zich vrijelijk mag bewegen en zijn zonder oordeel"

Kort samengevat: in dit boek er is heel veel ruimte, tussen twee uitersten: Van heel basaal: "Dat vrouwen elkaars vriendinnen kunnen en willen zijn, dat is voor mij de kern van feminisme" tot een wereldlijk feminisme: "Bij mijn feminisme hoort ook dat ik me bezighoud met de rest van de wereld. Om een paar zaken te noemen: de manier waarop het kapitalisme huishoudt met bonussen en privatisering, de onderdrukking van de Palestijnen door Israël, de situatie van klokkenluiders die misstanden aan de kaak stellen en dan worden vervolgd, of de verschraling en commercialisering van de media. Natuurlijk is dat maar een greep, er is helaas te veel om je over op te winden ..."

Zo is het.

Ik kijk uit naar het F-boek deel 2.

5 Maart 2015, Atria
De Duif, Amsterdam